

ODLUKA

O UTVRĐIVANJU PROGRAMA ZA REŠAVANJE VIŠKA ZAPOSLENIH U PROCESU RACIONALIZACIJE, RESTRUKTURIRANJA I PRIPREME ZA PRIVATIZACIJU

("Sl. glasnik RS", br. 64/2005, 89/2006, 85/2008 i 90/2008 - ispr.)

1. Ovom odlukom utvrđuje se Program za rešavanje viška zaposlenih u procesu racionalizacije, restrukturiranja i pripreme za privatizaciju (u daljem tekstu: Program).
 2. Program je odštampan uz ovu odluku i čini njen sastavni deo.
 3. Za sprovođenje Programa zaduženo je Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike, koje šestomesečno dostavlja izveštaj Vladi o sprovođenju Programa.
 4. Ministar rada, zapošljavanja i socijalne politike doneće, u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ove odluke, uputstvo kojim će utvrditi bliže kriterijume za primenu Programa.
 5. Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o utvrđivanju Socijalnog programa za zaposlene kojima prestaje radni odnos u procesu restrukturiranja preduzeća i pripreme za privatizaciju, stečaja i likvidacije ("Službeni glasnik RS", broj 12/02).
- Na privredna društva i javna preduzeća čiji su programi rešavanja viška zaposlenih odobreni, a njihova realizacija započeta, do dana stupanja na snagu ove odluke - primenjuju se odredbe akta iz stava 1. ove tačke.
- Na privredna društva i javna preduzeća čiji su programi rešavanja viška zaposlenih odobreni, a njihova realizacija nije započeta, do dana stupanja na snagu ove odluke - primenjuje se ova odluka.
- Privredna društva i javna preduzeća koja su dostavila programe rešavanja viška zaposlenih do dana stupanja na snagu ove odluke, dužna su da dostavljene programe usklade sa odredbama ove odluke u roku od 30 dana od dana njenog stupanja na snagu.
6. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

PROGRAM ZA REŠAVANJE VIŠKA ZAPOSLENIH U PROCESU RACIONALIZACIJE, RESTRUKTURIRANJA I PRIPREME ZA PRIVATIZACIJU

I PREDMET I DOMAŠAJ

Programom za rešavanje viška zaposlenih u procesu racionalizacije, restrukturiranja i pripreme za privatizaciju (u daljem tekstu: Program) određuju se nosioci aktivnosti na utvrđivanju viška zaposlenih i uređuje način rešavanja viška zaposlenih, mere i aktivnosti za rešavanje viška zaposlenih, izvori i način odobravanja sredstava, s ciljem racionalizacije broja zaposlenih, kroz:

1) stvaranje ekonomskih uslova za profitabilno poslovanje i rast produktivnosti kroz poslovnu konsolidaciju privrednih društava i javnih preduzeća i efikasno i ekonomično obavljanje delatnosti ustanova;

2) rešavanje radnopravnog statusa viška zaposlenih u smislu obezbeđenja sredstava za ulaganje u novo zapošljavanje-samozapošljavanje, podizanje mogućnosti za novo zapošljavanje ili za prevazilaženje problema u periodu traženja novog zaposlenja kroz aktivno traženje posla.

Program se primenjuje na:

1) privredna društva u procesu restrukturiranja i pripreme za privatizaciju i privredna društva, odnosno preduzeća za zapošljavanje i radno osposobljavanje invalida u procesu restrukturiranja i pripreme za privatizaciju (u daljem tekstu: privredna društva);

2) javna preduzeća čiji je osnivač Republika Srbija u procesu restrukturiranja (u daljem tekstu: javna preduzeća);

3) ustanove iz oblasti zdravstva, kulture, obrazovanja i druge ustanove čiji je osnivač Republika Srbija, u procesu racionalizacije broja zaposlenih (u daljem tekstu: ustanove).

Program se može primenjivati i na javna preduzeća čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave utvrđena kao devastirano područje (opština), Odlukom o određivanju devastiranih područja (opština) Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 63/04), ukoliko se obezbede sredstva za njegovo sprovođenje.

II UTVRĐIVANJE VIŠKA ZAPOSLENIH

U procesu restrukturiranja i pripreme za privatizaciju, privredna društva i javna preduzeća koja podnesu zahtev za obezbeđenje sredstava po Programu evidentiraju se u nadležnim ministarstvima, Ministarstvu privrede i Agenciji za privatizaciju, koji utvrđuju dinamiku restrukturiranja, odnosno privatizacije.

Ustanove koje su ušle u postupak racionalizacije broja zaposlenih evidentiraju se u nadležnim ministarstvima, koja utvrđuju dinamiku racionalizacije.

Nadležnim ministarstvima, u smislu Programa, smatraju se ministarstva u čijem delokrugu je utvrđeno da obavljaju poslove u oblasti u kojoj odgovarajuće privredno društvo, javno preduzeće ili ustanova obavljaju delatnost, a za privredna društva za radno osposobljavanje i zapošljavanje invalida - Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike.

Program rešavanja viška zaposlenih, koji sadrži mere i aktivnosti za rešavanje viška zaposlenih (u daljem tekstu: poseban program) za privredna društva odobrava Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike. Za javna preduzeća i ustanove poseban program odobrava Vlada, na predlog Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike. Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike dužno je da, pre odobravanja, odnosno utvrđivanja predloga, pribavi mišljenje nadležnih ministarstava.

II.1. Obaveze privrednih društava, javnih preduzeća i ustanova

1) Privredno društvo dužno je da sagleda poslovno i finansijsko stanje, kao i perspektive daljeg razvoja na osnovu programa restrukturiranja i/ili programa poslovno-finansijske konsolidacije, a javno preduzeće ili ustanova da donese program restrukturiranja ili racionalizacije, u skladu sa zakonom.

- 2) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da formiraju tim za restrukturiranje/racionalizaciju ili tranzicioni centar koji prati sprovođenje aktivnosti u postupku restrukturiranja/racionalizacije, a koji čine predstavnici privrednog društva, javnog preduzeća ili ustanove i reprezentativnih sindikata, odnosno osnivača. Članovi tima u privrednim društvima mogu biti i predstavnici jedinica lokalne samouprave, Nacionalne službe za zapošljavanje, reprezentativnih sindikata i udruženja poslodavaca osnovanih na nivou jedinica lokalne samouprave, privredne komore i dr.
- 3) Privredna društva i javna preduzeća dužna su da utvrde pravnu i ekonomsku osnovanost da se izvrše statusne promene - izdvajanje pojedinih preduzeća ili delova tih preduzeća i njihovo osamostaljivanje na ekonomskim principima, u cilju racionalizacije poslovanja i broja zaposlenih, u skladu sa zakonom.
- 4) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da utvrde broj potrebnih radnika i ukupan višak zaposlenih, kao osnov za utvrđivanje nove organizacije i sistematizacije poslova.
- 5) Privredna društva i javna preduzeća dužna su da utvrde mogućnost korišćenja neiskorišćenih i slobodnih resursa koji se, kroz ustupanje investicione opreme - lizing, poslovnu kooperaciju - franšizing, korišćenje slobodnog poslovnog prostora u vidu zakupa ili kupovinom u ratama (kreditiranje), mogu ponuditi višku zaposlenih preko interne javne ponude - tendera, radi njihovog zapošljavanja.
- 6) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da samostalno - direktnim kontaktom sa novim poslodavcem, posredovanjem Nacionalne službe za zapošljavanje ili druge organizacije, odnosno uz pomoć lokalne samouprave - Centra za podršku poslovnim promenama, sagledaju mogućnost zapošljavanja viška zaposlenih kod novog poslodavca.
- 7) Na osnovu utvrđene potrebe i mogućnosti zapošljavanja, privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da organizuju dodatno obrazovanje ili obuku za poslove određenog radnog mesta, u okviru svog ili izdvojenog privrednog društva, odnosno kod novog poslodavca, samostalno ili u saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje ili drugom organizacijom.
- 8) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da obezbede rešavanje radnopravnog statusa za zaposlene koji su utvrđeni kao višak zaposlenih, i to: izdvajanjem pojedinih preduzeća ili delova preduzeća, samozapošljavanjem radnika uz mogućnost korišćenja slobodnih resursa (poslovnog prostora, opreme, obezbeđenjem plasmana robe ili usluga i dr.), raspoređivanjem na druga radna mesta, zapošljavanjem kod novog poslodavca, organizovanjem dodatnog obrazovanja i obuke, obezbeđivanjem isplate otpremnine i/ili novčane naknade ili na drugi način.
- 9) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da zaključe sporazum o međusobnom regulisanju prava i obaveza po osnovu rada, ukoliko prema zaposlenom koji je utvrđen kao višak imaju obaveze po bilo kom osnovu iz radnog odnosa.
- 10) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da sprovedu anketu među zaposlenima o njihovim namerama i spremnosti za prihvatanje opcija za rešavanje socijalno-ekonomskog položaja pre i nakon prestanka radnog odnosa.
- 11) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da donesu predlog posebnog programa i da ga dostave reprezentativnom sindikatu i Nacionalnoj službi za zapošljavanje, u skladu sa Zakonom o radu.
- 12) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da razmotre predloge Nacionalne službe zapošljavanja i mišljenje sindikata i da ih obaveste o svom stavu, kao i da na osnovu predloženih mera aktivne politike zapošljavanja od strane Nacionalne službe za zapošljavanje sprovedu i organizuju potrebne aktivnosti.

13) Privredna društva, javna preduzeća i ustanove dužni su da utvrde i dostave poseban program Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike.

14) Privredna društva, javna preduzeća ili ustanove dužni su da, u roku od 30 dana od dana prenosa sredstava po odobrenom posebnom programu, izvrše obaveze iz odobrenog posebnog programa i o tome dostave izveštaj Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike.

Ukoliko su sredstva za dodatno obrazovanje i obuku radnika odobrena od strane Nacionalne službe za zapošljavanje, izveštaj se podnosi i Nacionalnoj službi za zapošljavanje, u skladu sa preuzetim obavezama.

Ukoliko su sredstva isplaćena novom poslodavcu za novo zapošljavanje viška zaposlenih, izveštaj se, u skladu sa ugovorom, podnosi, preko Nacionalne službe za zapošljavanje, Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike, na svakih šest meseci u periodu dok traje obaveza.

Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike, odnosno Nacionalna služba za zapošljavanje, dužni su da podnesu zahtev za povraćaj sredstava u roku od 15 dana od dana utvrđivanja da sredstva nisu iskorišćena namenski.

II.2. Nacionalna služba za zapošljavanje

Nacionalna služba za zapošljavanje ostvaruje neposrednu saradnju sa privrednim društvima, javnim preduzećima ili ustanovama i obavezna je da, u postupku utvrđivanja viška zaposlenih, aktivno učestvuje u realizaciji posebnog programa, odnosno da:

- 1) formira stručno operativne timove za pružanje stručne pomoći i informisanje o pravima i mogućnostima rešavanja radnopravnog i socijalnog statusa viška zaposlenih;
- 2) dostavi poslodavcu predlog mera u cilju da se spreče ili na najmanju meru smanji broj otkaza ugovora o radu;
- 3) posreduje i dovodi u kontakt poslodavce koji iskazuju višak zaposlenih i poslodavce koji iskazuju potrebu za zapošljavanjem;
- 4) informiše i individualno ili grupno savetuje zaposlene u privrednim društvima, javnim preduzećima ili ustanovama o mogućnostima zapošljavanja i ostvarivanju prava;
- 5) predloži programe mera aktivne politike zapošljavanja;
- 6) obavlja i druge poslove u skladu sa svojom delatnošću.

II.3. Teritorijalna autonomija i lokalna samouprava

Na nivou teritorijalne autonomije i jedne ili više jedinica lokalne samouprave može se formirati Centar za podršku poslovnim promenama/tranziciji (u daljem tekstu: Centar), s ciljem pružanja pomoći višku zaposlenih u lakšem prilagođavanju tranzicionim promenama i rešavanju njihovog socijalnog statusa.

U rad Centra mogu se uključiti, pored predstavnika teritorijalne autonomije i jedinice lokalne samouprave, i predstavnici privrednih društava, javnih preduzeća ili ustanova koji iskazuju višak zaposlenih, kao i reprezentativnih udruženja poslodavaca i organizacija sindikata na nivou teritorijalne autonomije i jedinica lokalne samouprave, privredne komore, nevladinih organizacija, Saveta za zapošljavanje, Socijalno-ekonomskog saveta i drugih, a u cilju podsticanja:

- 1) izrade programa razvoja u okviru teritorijalne autonomije i jedinica lokalne samouprave, radi stvaranja povoljnijih uslova za rešavanje problema nezaposlenosti na toj teritoriji;
- 2) razvojnih centara, povezivanja velikih i malih privrednih društava u različite asocijacije (klustere, kooperative i sl.), u skladu sa specifičnostima na odgovarajućoj teritoriji;
- 3) formiranja info centara za podsticanje, finansijsku podršku i razvoj malih i srednjih privrednih društava, sa stanovišta zapošljavanja nezaposlenih i viška zaposlenih;
- 4) sprovođenja mera aktivne politike zapošljavanja na nivou teritorijalne autonomije i jedinica lokalne samouprave (inkubator centri, klubovi za zapošljavanje, sajmovi zapošljavanja, javni radovi i sl.) u cilju ponovnog zapošljavanja viška zaposlenih;
- 5) pružanja pomoći i savetovanja u traženju posla i samozapošljavanju.

III MERE I AKTIVNOSTI ZA REŠAVANJE VIŠKA ZAPOSLENIH

Posebim programom privrednog društva, javnog preduzeća ili ustanove utvrđuju se mogućnosti:

1) raspoređivanja na druge poslove, i to:

- sa punim ili nepunim radnim vremenom u istom privrednom društvu, javnom preduzeću ili ustanovi, u skladu sa zakonom;
- uz dodatno obrazovanje ili obuku u istom privrednom društvu, javnom preduzeću ili ustanovi, u skladu sa zakonom;
- kod poslodavca sledbenika nastalog statusnim promenama poslodavca prethodnika, u skladu sa zakonom.

2) samozapošljavanja, kao rešavanja radnopravnog statusa utvrđenog viška zaposlenih, i to:

- korišćenjem raspoložive pokretne ili nepokretne imovine privrednog društva ili javnog preduzeća, s tim da se međusobna prava i obaveze regulišu ugovorom između poslodavca (davalac imovine) i zaposlenog, uz saglasnost Agencije za privatizaciju i Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike;
- udruživanjem sredstava radi osnivanja različitih oblika udruženja (kooperative, klasteri, zadruge), uz podršku privrednog društva koje iskazuje višak zaposlenih, Centra i drugih subjekata u skladu sa zakonom;
- pružanjem stručne pomoći, savetovanja i organizovanja obuka za otpočinjanje sopstvenog posla, od strane Nacionalne službe za zapošljavanje, samog poslodavca, Centra i drugih subjekata u skladu sa zakonom.

Na osnovu osnivanja novog privrednog subjekta samozapošljavanjem mogu se ostvariti sva ostala prava u skladu sa zakonom.

3) novog zapošljavanja, posredovanjem Nacionalne službe za zapošljavanje, Centra ili direktnim dogovorom sa novim poslodavcem, i to:

- bez dodatnog obrazovanja ili obuke kod drugog poslodavca;
- uz dodatno obrazovanje ili obuku kod drugog poslodavca;

- uz isplatu sredstava ostvarenih prestankom radnog odnosa radnika po Programu, u celosti novom poslodavcu;

- uz isplatu sredstava ostvarenih prestankom radnog odnosa radnika po Programu, delom novom poslodavcu, a delom radniku.

Ugovorom između poslodavca koji iskazuje višak zaposlenih, radnika i novog poslodavca regulišu se međusobna prava i obaveze, kao i iznos sredstava koji se isplaćuje novom poslodavcu, s tim da taj poslodavac preuzme obavezu da zasnuje radni odnos sa radnikom na neodređeno vreme i da ga ne utvrdi kao višak zaposlenih u naredna 24 meseca.

Na osnovu novog zapošljavanja mogu se ostvariti sva ostala prava u skladu sa zakonom.

4) organizovanja i sprovođenja mera aktivne politike zapošljavanja, u smislu dodatnog obrazovanja i obuke, obuke za otpočinjanje sopstvenog posla i sticanja osnovnih znanja o preduzetništvu, obuke za aktivno traženje posla, omogućavanja učešća u klubovima za zapošljavanje, inkubator centrima ili drugim oblicima pripreme za zapošljavanje, sajmovima zapošljavanja i dr;

5) novog zapošljavanja na javnim radovima, u skladu sa odlukom o organizovanju i sprovođenju javnih radova (u daljem tekstu: odluka).

IV NAČIN REŠAVANJA VIŠKA ZAPOSLENIH

Zaposleni koji je utvrđen kao višak ostvaruje prava po osnovu rada u skladu sa zakonom, programom donetim u skladu sa Zakonom o radu, Programom i posebnim programom, uz obavezu aktivnog učestvovanja u rešavanju svog radnopravnog statusa.

Zaposlenom koji je utvrđen kao višak prestaje radni odnos kad se opredeli za ostvarivanje jednog od prava, koje je za njega najpovoljnije, i to za:

1) novčanu naknadu u iznosu od 10 prosečnih zarada u privredi Republike, prema poslednjem objavljenom podatku republičkog organa nadležnog za poslove statistike - za zaposlene koji imaju više od 10 godina staža osiguranja;

2) novčanu naknadu u visini dinarske protivvrednosti 100 evra po godini staža osiguranja, po srednjem kursu, na dan dostavljanja spiskova viška zaposlenih od strane poslodavca, uz mogućnost mesečnog usklađivanja dinarske protivvrednosti iznosa novčane naknade;

3) otpremninu u skladu sa Zakonom o radu i ostvarivanjem prava na novčanu naknadu u skladu sa propisima o zapošljavanju.

Izuzetno, zaposleni u privrednom društvu u procesu restrukturiranja koji je utvrđen kao višak, a kome do ispunjavanja prvog uslova za ostvarivanje prava na penziju u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju nedostaje do pet godina, može da se opredeli za jedno od prava iz stava 2. ovog poglavlja ili za posebnu novčanu naknadu za koju se sredstva obezbeđuju u budžetu Republike Srbije - u iznosu koji predstavlja zbir šestostruke prosečne mesečne zarade ostvarene u privredi Republike, prema poslednjem objavljenom podatku republičkog organa nadležnog za poslove statistike, i proizvoda preostalog broja meseci do ispunjavanja prvog uslova za ostvarivanje prava na penziju i 60% prosečne mesečne zarade ostvarene u privredi Republike, prema poslednjem objavljenom podatku republičkog organa nadležnog za poslove statistike.

Novčana naknada po Programu predstavlja jednokratni iznos, čija se isplata može vršiti odjednom, u ratama ili kroz vrednosne bonove.

Ukoliko se isplata posebne novčane naknade vrši u ratama, iznos pojedinih rata usklađuje se na način i u rokovima propisanim za usklađivanje penzija.

Sredstva za isplatu otpremnine u skladu sa opštim aktom ili ugovorom o radu, odnosno Zakonom o radu, obezbeđuje sam poslodavac.

Izuzetno, ako poslodavac ne može da obezbedi sredstva za isplatu otpremnine za zaposlene kojima nedostaje do dve godine za ostvarivanje prava na penziju, u skladu sa propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, sredstva za ove namene mogu se obezbediti u budžetu Republike Srbije, u visini utvrđenoj Zakonom o radu.

Lica kojima se sredstva za isplatu otpremnine obezbede u budžetu Republike Srbije imaju pravo na novčanu naknadu, u skladu sa propisima o zapošljavanju.

Uz isplatu novčane naknade po Programu, zaposleni koji je utvrđen kao višak, može da ostvari:

- 1) prava po osnovu samozapošljavanja korišćenjem resursa poslodavca i drugih mogućnosti u skladu sa zakonom;
- 2) prava po osnovu novog zapošljavanja ulaganjem sredstava ostvarenih isplatom novčane naknade u celini ili delom novom poslodavcu;
- 3) prava po osnovu novog zapošljavanja uz dodatno obrazovanje i obuku.

Zaposlenom koji je utvrđen kao višak, a za koga se posebnim programom utvrdi mera zapošljavanja kod poslodavca koji sprovodi javne radove, ima pravo na isplatu zarade i drugih davanja, u skladu sa odlukom, i pravo na razliku između zarade i drugih davanja za vreme trajanja javnog rada i novčane naknade, odnosno otpremnine za koju se opredelio.

Sredstva za organizovanje i sprovođenje javnih radova, u skladu sa odlukom, i drugih mera aktivne politike zapošljavanja mogu se obezbediti iz sredstava namenjenih za isplatu novčane naknade po Programu.

Ukoliko privredno društvo, javno preduzeće ili ustanova obezbede sredstva samostalno ili na drugi način u skladu sa zakonom, mogu da isplate stimulativnu otpremninu zaposlenom utvrđenom kao višak.

V IZVORI SREDSTAVA

Za realizaciju Programa koriste se:

- sredstva izdvojena u budžetu Republike Srbije;
- sredstva koja obezbeđuje Nacionalna služba za zapošljavanje, u skladu sa zakonom;
- sredstva privrednog društva, javnog preduzeća ili ustanove;
- sredstva teritorijalne autonomije i jedinica lokalne samouprave;
- posebna sredstva, krediti, donacije, pokloni, legati i druga obezbeđena sredstva.

VI NAČIN ODOBRAVANJA SREDSTAVA

Sredstva iz budžeta Republike Srbije za ostvarivanje Programa odobravaju se rešenjem ministra rada, zapošljavanja i socijalne politike, a na predlog Radne grupe za razmatranje i ocenu dokumentacije posebnih programa (u daljem tekstu: Radna grupa).

Radnu grupu čine predstavnici Ministarstva finansija, Ministarstva privrede, Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike i predstavnici reprezentativnih socijalnih partnera na republičkom nivou.

Stručne i administrativno-tehničke poslove za Radnu grupu obavlja Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike.

Pored zahteva za obezbeđenje sredstava, privredno društvo, javno preduzeće i ustanova dostavljaju dokaze o ispunjavanju obaveza iz poglavlja II.1. Programa i Uputstva o bližim kriterijumima za primenu Programa za rešavanje viška zaposlenih u procesu racionalizacije, restrukturiranja i pripreme za privatizaciju ("Službeni glasnik RS", broj 89/05), kao i predloge mera za rešavanje viška zaposlenih od strane samog poslodavca, Nacionalne službe za zapošljavanje, tima za restrukturiranje/racionalizaciju ili tranzicionog centra, sindikata, teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, odnosno Centra i drugih subjekata. Pored ovih dokaza, radi odobravanja sredstava može se tražiti dopuna zahteva koja se odnosi na obrazloženje razloga nepreduzimanja predloženih mera.